

Politik Bilim

“Bilgi Toplumu Sınıfı...” (3)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

**Orhan Bursalı'nın
‘Bilgi Toplumu Sınıfı, Dünya ve İktidar Sorunu’
adlı kitabına ilişkin irdelememizi bugün noktalıyoruz;
ele aldığı konunun daha geniş bir çevrede yankı bulması dileğiyle...**

Sanayi işçilerinin “*önce işgücü içindeki oranları, sonra sayıları, nihayet siyasal güç ve nüfuzları açısından*” dramatik değişikliklere yol açan; dahası, sanayi toplumu sonrasının toplumunu ve dayandığı ekonomiyi nitelerken kullanılacak kadar belirleyici bir etken haline gelen ‘**bilgi**’yi kimler üretiyor? Bellidir ki, o bilgiyi -özellikle bilim ve teknolojiyi- üretenler üniversitelerde, kamunun araştırma kurumlarında ve özel sektörün ARGE birimlerinde, kısaca ARGE dediğimiz faaliyet sürecinde yer alan ve ‘**doğrudan bilgi üretiminde**’ bulunan bilim insanları, araştırmacılar ve mühendisler ile ARGE bölüm yöneticileridir.

Bursalı, kitabında, bu insanların dünyadaki toplam sayısının 6 milyon dolayında olduğunu belirtiyor. Buna, ARGE sürecinde yer alan destek elemanları da (teknisyenler, laborantlar vb.) eklendiğinde, sayının 9 milyonu bulacağını söylüyor ve ekliyor: “*Kapitalist ekonominin yeni üretici çekirdek beyin gücü bu sınıftır.*” Ama, bunun ardından, bu ‘*çekirdek sınıf*’ için “*entelektüel sermaye*” nitelemesinde bulunuyor ve böylece, kendisinin bir ‘*sınıf / çekirdek sınıf*’ olarak gördüğü “*ARGE çalışanları*”nın kapitalizm için ne ifade ettiğini de ortaya koymuş oluyor (s.70-72).

Bursalı’ya göre, “[*bilgi toplumunun omurgasını oluşturan*] **bilgi toplumu sınıfı**” işte bu bilgi üreticilerinin [*çekirdek sınıfın*] ürettiği bilgi etrafında oluşup şekillenmektedir ve bilgi üreticileri de, aslında, bu sınıfın bir “*kesimi*”dir ve “*en yaratıcı kesimi*”dir (s. 94). ‘Bilgi toplumu sınıfı, [bir anlamda kendisini de yaratan] bu kesim de içinde olmak üzere, üretken hizmet sanayilerinin (bilgi firmalarının, mühendislik / danışmanlık firmalarının vb.), ileri teknoloji tabanlı firmaların ve bilginin motor görevi gördüğü bütün ekonomik ve toplumsal faaliyet alanlarının çalışanlarını ve yöneticilerini kapsamaktadır.

Bilgi üreticilerinin belirleyici gücü, ürettikleri nesnenin doğasından kaynaklanmaktadır. Onların ürettikleri ‘**bilgi**’ olmaksızın yeni teknoloji ve teknikler, yeni ürünler, yeni üretim yöntemleri, yeni sistemler ortaya koymak ya da bir başka deyişle, o bilgi olmaksızın, gelinen aşamada kapitalizmin çarklarını döndürmek mümkün değildir... Onun içindir ki, bütün politikalar ve bizâtihi ‘*sermaye*’ bu kesimin, bilim, teknoloji ve mühendislikteki yaratıcılık, yenilikçilik yeteneği üzerine ve bu yeteneği geliştirmeye odaklanmış durumdadır (s.94). Velhâsıl, kapitalist sistemin bu kesimden beklentisi yüksektir.

Bursalı’nın da bu kesimden beklentisi aynı ölçüde yüksektir. Çünkü, “*sanayi çağı kapitalizminin üretim-bölüşüm-tüketim modeli, bugün bize iki kötü miras bırakmıştır: ...İnsanlık ile yerküre arasında yaratılan sürdürülemez ilişki [yerküre yok olma tehdidiyle karşı karşıyadır] ile ...dünya üzerindeki büyük yoksulluk ve [‘global ekonomide’ durumları daha da kötüleşen] yoksul halklar...*” Bursalı, bilgi toplumunun bu iki sorunun üstesinden gelmesi gerektiğini ve gelebileceğini düşünmektedir. Bu noktada umudu, o ‘*çekirdek sınıfı*’dır...

Aslında Bursalı, o sınıfı oluşturanların gerçek doğasını da bilir: “*...bilim ve teknoloji güçleri üretimi ve toplumları değiştirirken kendisini de çoğaltmakta, zenginleştirmekte... kısmen*

kapitalist, belki yarın hepsi yeni bir kapitalist... olmaya doğru yol almaktadır.” “Fakat” der, “onların bu tırmanışı kesinlikle emeğinin hakkı ile gerçekleşmektedir.” Ve sonuçta kitabını, o iki temel sorunun üstesinden gelinebilmesi için, Marx’a özendiğini de belirterek, şu çağrıyla noktalar: “Bütün dünyanın bilgi toplumu emekçileri, ...birleşiniz!”

Bu çağrının muhatapları, kendiliklerinden, **‘toplum için bir sınıf’** olma bilincine varabilir mi, bu nasıl olur, bilemem. Ama, Bursalı’nın kitabı, bu insanların tarihsel konumlarını, toplumsal ve siyasî sorumluluklarını yeniden düşünmemiz için bir vesile teşkil eder ve sözünü ettiği iki temel sorunu çözüme iddiasında olan siyasî partiler için de, onları yeniden değerlendirme konusunda bir uyarı görevi görürse, misyonunu fazlasıyla yerine getirmiş olacaktır.

CBT. 09 Ekim 2009